

NAVRO‘Z AYYOMINING MILLIY-FALSAFIY AN‘ANALARI VA ULARNING YOSHLAR MA‘NAVIYATINI SHAKLLANTIRISHDAGI O‘RNI

Botir Uzokov

Jizzax politexnika instituti “Ijtimoiy fanlar” kafedrasida dotsenti

botiruzokov1957@mail.ru

Xayotjonov Elzod

Jizzax politexnika instituti talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada Navro‘z ayyomining tarixiy ildizlari, milliy va falsafiy mazmuni hamda uning yoshlar ma‘naviy tarbiyasidagi o‘rni ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Navro‘z bayrami asrlar davomida xalqimizning milliy qadriyatlari, urf-odatlarini, an‘analari va ma‘naviy qarashlari bilan uzviy bog‘liq holda shakllanganligi yoritiladi. Shuningdek, Navro‘z an‘analari orqali yoshlarda vatanparvarlik, insonparvarlik, mehr-oqibat, tabiatga hurmat kabi fazilatlarni shakllantirish imkoniyatlari asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: Navro‘z, milliy qadriyat, an‘ana, urf-odat, yoshlar tarbiyasi, ma‘naviyat, falsafa, madaniyat, vatanparvarlik, milliy meros.

Har bir xalqning ma‘naviy hayotida uning qadriyatlari, urf-odatlarini va an‘analari muhim o‘rin tutadi. Milliy bayramlar esa xalqning tarixiy xotirasi, madaniy merosi hamda ma‘naviy dunyoqarashini aks ettiruvchi muhim omillardan biridir. Ana shunday qadimiy va ulug‘ bayramlardan biri Navro‘z hisoblanadi.

Navro‘z bayrami Sharq xalqlari, jumladan, o‘zbek xalqining eng qadimiy bayramlaridan biri bo‘lib, u tabiatning uyg‘onishi, yangi yilning boshlanishi, yangilanish va poklanish ramzi sifatida nishonlanadi. Ushbu bayram nafaqat tarixiy an‘ana, balki chuqur falsafiy mazmunga ega bo‘lgan ma‘naviy qadriyat hisoblanadi.

Bugungi globallashuv sharoitida yoshlarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Yosh avlod ongida milliy o‘zlikni shakllantirish, ularni ajdodlar merosiga hurmat ruhida tarbiyalashda Navro‘z an‘analari muhim tarbiyaviy vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Navro‘z ayyomi yoshlarni mehr-oqibat, saxovat, bag‘rikenglik, tabiatga ehtirom, otana va kattalarga hurmat ruhida tarbiyalaydi. Shu sababli Navro‘zning milliy-falsafiy mazmunini o‘rganish hamda uning yoshlar ma‘naviyatini shakllantirishdagi o‘rnini ilmiy jihatdan tahlil qilish muhim ahamiyatga ega.

Navro‘z bayramining tarixiy ildizlari va falsafiy mohiyati ko‘plab olimlar tomonidan o‘rganilgan. Sharq mutafakkirlari Navro‘zni inson va tabiat uyg‘unligining ramzi sifatida talqin qilganlar.

Abu Rayhon Beruniy o‘z asarlarida Navro‘z bayrami qadimiy xalqlarning yil boshi sifatida nishonlanganligini ta’kidlaydi. Uning fikricha, Navro‘z tabiatning yangilanishi bilan bog‘liq bo‘lib, inson hayotida ham yangilanish va poklanish g‘oyasini ifodalaydi. Alisher Navoiy asarlarida ham Navro‘z bayrami insoniylik, saxovat va mehr-oqibat timsoli sifatida tasvirlanadi. Mutafakkir Navro‘zni odamlarni yaxshilikka chorlovchi bayram sifatida baholaydi.

Milliy bayramlar yoshlar ongida tarixiy xotirani shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Ayniqsa, Navro‘z an‘analari orqali yoshlar milliy madaniyat, urf-odat va qadriyatlarni chuqur anglaydi.

1-jadval

Navro‘z an‘analari orqali yoshlar tarbiyasida shakllanadigan fazilatlar

№	Fazilat nomi	Mazmuni
1	Kattalarga hurmat	Navro‘z bayramida ota-ona, ustoz va yoshi ulug‘ insonlarni ziyorat qilish an‘anasi yoshlarni hurmat ruhida tarbiyalaydi
2	Kichiklarga mehr	Bayram kunlarida mehr-oqibat ko‘rsatish, yordam berish odati yosh avlodda insonparvarlik tuyg‘usini shakllantiradi
3	Tabiatga ehtirom	Daraxt ekish, obodonlashtirish, tabiatni asrash kabi urf-odatlar ekologik madaniyatni rivojlantiradi
4	Saxovat va bag‘rikenglik	Muhtojlarga yordam berish, ehson qilish, sumalak ulashish saxovat va bag‘rikenglikni tarbiyalaydi
5	Vatanparvarlik	Milliy bayramlarni nishonlash orqali yoshlar o‘z xalqining tarixiga va yurtiga mehr bilan qarashni o‘rganadi
6	Milliy qadriyatlarga sadoqat	Navro‘z urf-odatlarini davom ettirish yoshlarning milliy an‘analarga hurmatini kuchaytiradi

Navro‘z bayrami xalqimizning eng qadimiy an‘alaridan biri bo‘lib, u inson va tabiat uyg‘unligini ifodalaydi. Ushbu bayramda poklanish, yangilanish, yaxshilik qilish, mehr-oqibat ko‘rsatish kabi g‘oyalar mujassam.

Navro‘z bayramida sumalak tayyorlash, hasharga chiqish, daraxt ekish, bemorlardan hol so‘rash kabi urf-odatlar yoshlarni ezgulikka chorlaydi.

Yoshlar ushbu an'analar orqali jamiyat oldidagi mas'uliyatni his qiladi, milliy qadriyatlarga hurmat bilan qarashni o'rganadi.

Navro'zning falsafiy mazmuni insonni yaxshilik qilishga, pok niyat bilan yashashga, tabiat bilan uyg'unlikda bo'lishga undaydi.

Bugungi kunda yoshlar tarbiyasida milliy bayramlardan foydalanish ma'naviy barkamol avlodni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Navro'z ayyomi xalqimizning milliy-falsafiy qadriyatlarini o'zida mujassam etgan muhim bayram hisoblanadi. Ushbu bayram yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda katta tarbiyaviy ahamiyatga ega.

Navro'z an'analari orqali yoshlarda insonparvarlik, vatanparvarlik, mehr-oqibat, bag'rikenglik va milliy g'urur kabi fazilatlar shakllanadi.

Yuqoridagi tahlillar asosida quyidagi takliflarni berish mumkin:

1. Ta'lim muassasalarida Navro'z bayramining tarbiyaviy ahamiyatini keng targ'ib qilish zarur.

2. Yoshlar o'rtasida milliy an'analarni o'rgatishga qaratilgan tadbirlarni ko'paytirish lozim.

3. Navro'z bayramini ma'naviy tarbiya vositasi sifatida foydalanish maqsadga muvofiq.

4. Milliy qadriyatlarni o'rganishga bag'ishlangan dars va seminarlarni tashkil etish zarur.

5. Yoshlarni milliy merosga hurmat ruhida tarbiyalash davlat siyosatining muhim yo'nalishi bo'lishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, Navro'z ayyomining milliy-falsafiy an'analari yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda muhim o'rin tutadi va barkamol avlodni tarbiyalashda samarali vosita hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. *Islom Karimov*. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.

2. *Shavkat Mirziyoyev*. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.

3. Ma'naviyat asoslari. O'quv qo'llanma. – Toshkent: Ma'naviyat, 2019.

4. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.

5. Milliy qadriyatlar va ma'naviyat asoslari. – Toshkent: Fan, 2018.

6. Abu Rayhon Beruniy. Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar. – Toshkent: Fan, 1968.

7. Alisher Navoiy. Xamsa. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2011.